

XVI. YÜZYIL TEZKİRECİLERİNİN ŞİİR SEÇİMLERİNDEKİ ORİJİNALLİK*

Doç. Dr. Bekir ÇINAR**

ÖZ: Bu çalışmada XVI. yüzyıl tezkirecilerinden Sehî, Latîfî, Ahdî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Beyânî ve Âlî'nin, tezkirelerine aldığı şairlerden seçtikleri şiirlerdeki orijinallik meselesi incelenecektir. Tezkirecilik geleneğimizin Anadolu'daki ilk temsilcileri olan bu yüzyıl tezkirecilerinin şairler hakkında verdikleri bilgilerin önemi kadar, o şairlerden seçtiği şiirlerin de önemli olduğu aşikârdır. Bu durum seçilen şairlerin, şairlik kudretini gösterdiği kadar, aynı zamanda tezkirecilerin şiir zevkini de ortaya koymaktadır. Bu yüzyıl tezkirecilerinin şiir seçimlerinde birbirinden ne kadar etkilendiği ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu çalışma, XVI. yüzyıl tezkirecilerinin sadece Zâtî ve Necâtî'den seçtikleri şiir örnekleriyle sınırlı tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Necâtî, Zâtî, tezkire, şiir seçimi, orijinallik

The Originality in XVIth Century Biographers' Poetry Selections

ABSTRACT: In this study, the issue of originality of the poems that had been selected by the XVI century biographers (tezkireci) such as, Sehî, Latîfî, Ahdî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Beyânî ve Âlî, into their biographies (tezkire) will be focused on. It is apparent that the poems of the biographers, who are the first representatives of biography writing in Anatolia, had chosen from the XVI century poets are as important as the information given by these biography writers about the poets. This case displays not only the poets' literary power but also the biographers' poetry experience. How much the XVI century's biographers were influenced from each other will be presented. This study is limited only to

* Bu makale, Prof. Dr. Atabey Kılıç başkanlığında, Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Klâsik Türk Edebiyatı Topluğundan, VI. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Mine Mengi Adına) 25-27 Kasım 2010 Kayseri'de düzenlenen sempozyumda, aynı adla sunduğumuz bildirinin genişletilmiş şeklidir.

** Niğde Üni. Fen Ed. Fak. TDE Böl. bcinar67@gmail.com

the poetry examples, chosen by the XVI century biographers, of Zâtî and Necatî.

Key Words: Classical Turkish Literature, Necatî, Zâtî, tezkire, poem selection, originality

Klasik Türk edebiyatı içerisinde kaleme alınan mesneviler, çeşitli şerhler, divanlar, letayifnameler, tarihler gibi çeşitli eserlerde, gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak şiir ve şairle ilgili eleştiri ve değerlendirmeler bulunmaktadır. Ancak bugünkü bilgilerimize göre bu eleştiri ve değerlendirmelerin yapıldığı en önemli eserler, hiç şüphesiz şair tezkireleridir. Tezkireler, esas itibarıyla şairlerin hayatları, eserleri ve şiirlerinden bahsetseler de, özellikle bu eserlerde şiir ve şairle ilgili yapılan çeşitli değerlendirmeler, hem edebiyat tarihi açısından hem de bizatihi tezkirelerin ve tezkirecilerin değerini ortaya koymasından önemlidir.

Son zamanlarda tezkirelerle ilgili çalışmalar ağırlık kazanmış ve birçok tezkirenin ilmî usullerle neşirleri yapılmıştır. Ancak tezkirecilerin şiir ve şairle ilgili değerlendirmeleri, bu bilgilerin doğruluğu ve tezkirecilerin şairlerden seçtiği örneklerle şairin edebî şahsiyeti arasındaki münasebet konusunda yapılan çalışmalar, henüz yeterli düzeye ulaşmamıştır.¹ Bunun önemli sebeplerinden birisi, yaklaşık “38 adet tezkirenin 17’sinin yeni harflerle 13’ünün ise eski harflerle yayımlan[abil]mesi” (Kılıç

¹ Bu konuda, makalemizin konusuyla doğrudan ya da dolaylı alâkalı olan ulaşılabildiğimiz önemli çalışmaların bazıları şunlardır: Harun Tolasa, “Şair Tezkirelerinde Örnek Verme İşlemi”, *EÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi I*, ss. 199-230, İzmir 1980; Harun Tolasa, *Sehî, Latîfî, Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yay., Ankara 2002., 399 s.; Harun Tolasa, “Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri”, *Ege Üniv. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi*, sy. 1, İzmir 1982, ss. 15-46; Pervin Çapan, “Bir Üslûp unsuru Olarak Safâyî Tezkiresi’nde Örnek Verme İşlemi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi, Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, 27-28 Ağustos 2007, Bildiriler*, İstanbul Kültür Üniversitesi Yay., İstanbul 2009, ss. 99-120; Pervin Çapan, “18. YY. Tezkirelerinde Örneklenen Muamma ve Lugazlar”, *Osmanlı Araştırmaları, XXVI (The Journal Of Otoman Studies XXVI)*, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu Armağanı II, İstanbul 2005, ss. 205-222; Filiz Kılıç, *XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler*, Akçağ Yay., Ankara 1998, 402 s.; Mustafa İsen, *Tezkireden Biyografiye*, Kapı Yay., İstanbul 2010; Menderes Coşkun, “Divan Şairlerinin Birbirleriyle İlgili Manzum Değerlendirmeleri”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, sy. 13, İstanbul, 2005, ss. 87-128; Menderes Coşkun, “Türk Divan Şairlerinin Birbirlerini Değerlendirme Tarzları”, *Osmanlı Araştırmaları/The Journal of Ottoman Studies XXVI*, İstanbul 2005, ss. 163-174.

2010/1) ve henüz yayımı tamamlanmamış tezkireler üzerinde bütüncül çalışmalar yapılamamasıdır.

Tezkirelerin tamamı için klasik bir şablondan (şairin doğum yeri, tarihi, eserleri, ölüm tarihi vs.) bahsetmek zordur. Bu eserlerin büyük çoğunluğu, üslûp kaygısı gözetilen sanatçılar tarafından yazılmış, özellikle tezkirelerin dibaceleri sanat kaygısıyla kaleme alınmıştır. Bu özelliğinden dolayı tezkirelerin kendileri de bir edebî eser olarak değerlendirilmelidir.

Bu düşünceden hareketle tezkireciler, acaba şairle ilgili değerlendirmeleri yaptıktan sonra seçtikleri örnek şiirlerini hangi kıstaslara göre yapmışlardır? Şairler seçtikleri bu şiir örnekleri konusunda birbirlerinden etkilenmişler midir? Etkilendilerse bu etkilenme hangi seviyededir? Bütün şairler için bu tarz bir etkilenmenin tespitini yapmak oldukça zor olduğundan, bu çalışmada tezkirecilerin devrin çok önemli iki şairi olan “Zâtî” ve “Necâtî”nin hangi şiirlerini örnek olarak seçtikleri incelenmektedir.

Yukarıdaki sorulardan birincisinin cevabı, yani tezkirecilerin şairlerle ilgili değerlendirmeleri, bu çalışmanın sınırlarını aşmaktadır. Ayrıca -yukarıda tam künyesini belirttiğimiz- Harun Tolasa'nın “Şair Tezkirelerinde Örnek Verme İşlemi” ve Pervin Çapan'ın “Bir Üslûp Unsuru Olarak Safâyî Tezkiresinde Örnek Verme İşlemi” adlarında birincisi genel, ikincisi daha özel çalışmaları bulunmaktadır.

Bilindiği üzere tezkirecilik geleneğimizin Anadolu'daki ilk temsilcileri, XVI. yüzyılda yetişmiştir. Bu eserlerin tamamlanma yılları dikkate alındığında Garîbî (1524-1535), Sehî (945-1538), Latîfî (953- 1546), Ahdî (971-1564), Âşık Çelebi (976-1568), Hasan Çelebi (994-1585), Beyânî (1597-1598), Âlî şeklinde bir sıra takip etmektedir. Bu durumda bazı tezkirecilerin, mesela Latîfî ile Âşık Çelebi'nin tezkire yazma ve bunun tertibi konusundaki münasebetlerini; Hasan Çelebi (ö. 1012-1604) ile Beyânî (ö.1006-1597)'nin ölüm tarihleri arasında 7 yıllık bir fark olduğunu biliyoruz. Ayrıca Beyânî'nin, Hasan Çelebi Tezkiresi'ni “*bir dostundan ödünç alarak özetlediğini ve meşhur şairleri seçtiğini*” kendi ifadelerinden anlıyoruz. Ancak asrın önemli tezkirecilerinin şiir seçimlerinde birbirinden ne kadar etkilendiği, şiir seçimlerinde *ne kadar orijinal oldukları* konusu, hem tezkirecilerin şiir zevkini tespit açısından hem de tezkireye alınan şairin şiir kudretinin yansıtılabilmesi açısından oldukça önemlidir.

Tezkirelerin şair ve şiir hakkındaki görüşleri, modern anlamda bir eleştiri özelliği taşımasa da, kendi çağının şiir ve şairi için bir değerlendirme ölçütüdür. Edebî eleştiride örnek verme, “*o edebî eleştirinin yapısına ve niteliğine göre önem taşıyan, kimi zaman bir araç, kimi zaman bir amaç durumunda bir unsurdur.*” (Tolasa 1980: 201). Tezkirecilerin ver-

dikleri örnek şiir sayılarında da maalesef bir tutarlılık yoktur. Bugün için çok değerli görülen bazı şairlerden tezkirecilerin seçtiği örnekler, nicelik bakımından değişiklik göstermektedir. Bu durumda tezkirecilerin şairlerden seçtiği örnek şiirlerin sayısı, o şair hakkında kesin bir ölçüt kabul edilemez. Meselâ “Sehî ve Latîfî tezkirelerinde örnek şiir sayıları, Âşık Çelebi tezkiresine nazaran daha azdır. Âlî'nin *Künhü'l-Ahbâr*'ında ise, Latîfî ve Âşık Çelebi arasında bir orandan -şair başına ortalama beş şiir- söz edilebilir.” (İsen 1994: 164-167).

Harun Tolasa (1980: 199-230) “Şair Tezkirelerinde Örnek Verme İşlemi” adlı makalesinde Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi tezkirelerinden hareketle dört çeşit kümelenme tespit etmiştir. Bu kümelenme özetle şöyledir:

1. Örneklerin alınmış olduğu eserler veya şiirlerin isimleri, şekil ve türleri tanıtılıp takdim edilmez. Bu grupta tanıtılanlar, onu şairliğinin kanıtlanması amacıyla taşır.

2. Şairin şiirinin, şairliğinin veya her ikisinin bir arada tanıtılması. Bu gruptaki kümelenmede önce bizzat şiirin tanıtımı ve değerlendirilmesi yapılır, sonra örnek verilir. Bu grupta ana hatlarıyla bir eser tanıtımı söz konusudur.

3. Şairin eseri etrafında onu merkez alan bir örnekleme, kısa bir tür analizi ve değerlendirmesi yapılır. Böylece bizzat eser içindeki metnin tanıtım ve değerlendirmesi esastır.

4. Nazire geleneği içinde ortaya çıkan eser ya da şiirlerin tanıtımı ve değerlendirilmesi. Bir şairin şairlik kudreti duyurabilmesi, edebî kişiliğini ispat etmesi, eserin orijinalitesi, mükemmeliyet derecesi açısından nazire geleneğinin tezkirecileri etkilemediği düşünülemez.

Bu çalışmada seçtiğimiz şairler, Necâtî ve Zâtî gibi hem kendi devirlerinde hem daha sonraki devirlerde şairlik gücünü ispat etmiş şairler olduğundan, birinci grup kümelenme bu şairlerde hissedilmemektedir. Bu çalışma, yukarıda belirttiğimiz kümelenme doğrultusunda bir tasnifle değil, tezkirecilerin örnek olarak aldıkları ortak şiirlerden hareketle yapılmıştır. Şimdi tezkirecilerin şairlerden aldıkları ortak şiirler incelenecek, böylece şiir seçimlerinde nasıl bir etkilenme olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

1. Sehi, Latîfî, Âşık Çelebi'nin ve Âlî'nin Necâtî'den Seçtiği Ortak Şiirler

Sehî, Necâtî'nin *Münazara-i Gül ü Hüsvrev* adlı bir mesnevisi olup bulunması zor bir eser olduğunu “...*Münâzara-i Gül ü Hüsvrev adlı bir kitabı var. Mesnevisi güzel ve nazmı bî-bedel ammâ kim nâ-yâb u nâ-*

peydâdur. Sıfat-ı kemânda bu birkaç beyt ol mesnevîdendir ki zikrolunur.”² diyerek, adı geçen mesneviden beş beyit örnek vermiştir:

Yay gerindükce süner oldu ok
Câna ecel gibi sunar oldu ok

Ok çekilür tırnaga denlü tolar
Hayli ulaşırmaga tırnak çalar

Degdi giriş itdi sadâ-yı hazîn
Pek çekene uz atana âferîn

Olmaya idi arada mâni’ nişân
Bir adım olayıdı iki cihân

Kirişini bir adım öttürse yay
Atıla panbuk gibi nice alây³

Latîfi⁴ ise, Necâtî için “...Tahrîr ü te’lifden benyîne’n-nâs meşhûr u mütedâvil olan ancak Dîvânıdır ve manzûm u mensûrdan gayri te’lifâtı yoktur. Ammâ tilmizlerinden Sun’î ve Sehî her biri bir gûne risâle naklederler. Biri bahr-i hezec-i mahzûfda Risâle-i Gül ü Sabâ ve biri bahr-i recez-i matvîde Risâle-i Mihr ü Mâh dirler. Lâkin nakleddikleri iki pâre kitâbdan halk arasında bir eser görmüşlerden bir haber yok. Ammâ bu iki kimse zikr olan iki kitâbdan iki dürlü bahrde ebyât nak iderler... Ve bu ebyâtı ol bir risâlesinden diyü nak iderler.” diyerek, Sehî tarafından verilen bilgileri vermiş ve Sehî’nin verdiği aynı şiiri örnek göstermiştir.

Âşık Çelebi⁵, Necâtî’nin “....Sultân Mahmûd emriyle Kîmyâ-yı Sa-

² “...Münazara-i Gül ü Hüsrev adlı bir kitabı vardır. Mesnevisi güzel, nazmı eşsiz, fakat bulunması zor bir eserdir. Yay vasfında bu beyitler, onun adı geçen mesnevisindedir.” (İsen 1998: 144-146).

³ Edirneli Sehî, *Tezkire-i Sehî*, İstanbul 1325, s. 77.

⁴ Latîfi’nin Necâtî’den seçtiği örnekler, Latîfi 1314: 325-330 ve Canım 2000: 515-522’den; çeviriler ise, İsen (1999: 321-328)’den alınmıştır. “...Eserlerinden halk arasında tanınan sadece Dîvânıdır. Nazım nesir başka eseri yoktur. Ama öğrencilerinden Sun’î ve Sehî her biri bir çeşit risâle naklederler. Biri hezec bahrinde Gül ü Sabâ’dan biri ise Mihr ü Mâh risâlesinden söz ederler. Naklettikleri bu iki parça kitabı halktan gören kimse yoksa da bu iki kişi, iki farklı kitaptan iki farklı bahirden beyitler naklederler. Ok ve yayı öven bu beyitleri de diğer risalesindedir diye nakleder.” (İsen 1999: 328).

⁵ Âşık Çelebi’nin tezkiresinden Necâtî için alınan örnekler, Kılıç (2010/2: 849-860)’tan alınmıştır.

âdet-i İmâm-ı Gazâlî'yi ve Câmî'ü'l-Hikâyât'ı terceme idüp ba'dehu mesnevîde tab'ın Leylâ vü Mecnûn ile imtihân eyler... Leylâ vü Mecnûn'dan eser yokdur. Ancak dîvânında yazılı birkaç beyt bulunur." (Kılıç 2010/2: 852) diyerek seçtiği şiiri, Necâtî'nin dîvânında yazılı olan birkaç beyitten aldığını belirtmekte ve Sehî ve Lâtîfî'nin verdiği aynı şiirin üç beytini örnek göstermektedir.

Âlî ise, "...Münazara-i Gül ü Hüsrev nâm kitâbı nazm itmesine emr-i şerîfî sudûr bulur. Mezbûr dahi sem'an ve tâ'aten diyü iştigâl itmiş. İtmamı müyesser olmadın Şâh Mahmûd dahî sarây-ı âhirete gitmiş. Necâtî merhûm âlâm-ı firâkla evvelkinden ziyâde magmûm olmuş. Ne ol kitaba itmâma sa'y itmiş, ve ihtimâmı ta'ayyün bulmuş. Bu ebyât ol manzûmesindendir." (İsen 1994: 165) diyerek, Necâtî'nin *Gül ü Hüsrev* adlı eseri ile ilgili detaylı bilgiler vermiştir. Âlî bu bilgilerden sonra, belirtilen eserin dört beytini "*Der Vâsf-ı Tîr ü Kemân*" başlığı ile örnek olarak tezkiresine almıştır.

Yukarıdaki örnek alınan şiirde, Sehî'nin şair ve eser tanıtımı yaptığını, Latîfî, Âşık Çelebi ve Âlî'nin ise, sadece eser tanıtımı yaptıklarını söyleyebiliriz. Bu örnekte, şairler için girişte belirttiğimiz ikinci grup bir kümelenmeden bahsedilebilir.

Bu kategoride bir diğer ortak şiir ise, Necâtî'nin mezar taşına Sehî tarafından yazdırılan beyittir. Bu beyit Âşık Çelebi ve Âlî tarafından tezkireye alınmış ve şu bilgiler verilmiştir.

Sehî, Necâtî'nin mezar taşına Necâtî'nin şiirini yazdırdığını "...*Mezarı levhasına târîh-i mezkûr ile kendi eş'ârından bu beyti fakîr müsennâ hat ile yazdırdım*"⁶ diyerek, aşağıdaki şiiri örnek olarak vermiştir:

Bir seng-dil firâkına ölen Necâtî'nin⁷
Billâh mermer ile yapasız mezarını

Âşık Çelebi, Necâtî'nin mezarını Sehî'nin mermer ile yaptırdığını söyleyerek, "*Sehî Beg mezarın mermer ile yapıdurup bu rübâ'îsin yazdurur.... Ve bu beyti dahi yazup dahi sikkeyi mermerde kazdırur.*" (Kılıç 2010/2: 855) ifadeleriyle, mezar taşındaki beyti örnek vermektedir.

Âlî ise, Sehî Bey'in "*Gitti Necâtî hây*" tarihini dediğini ve "...*merkadini yapıdurup seng-i mezarına yazdırmuş.*" (İsen 1994: 166) diyerek aynı beyti örnek vermiştir.

⁶ "Mezarının taşına adı geçen tarih ile kendi şiirinden bu beyti güzel müsennâ ile yazdırdım." (İsen 1998: 145) .

⁷ Bk. Edirneli Sehî, 1325: 76.

Âşık Çelebi ve Âlî'nin Sehî'den aldığı şiirler, somut bir bilgiye ve tarihî bir vakaya dayanmaktadır. Sehî, Necâtî'nin mezar taşına bu beyti yazdırdığını açıkça belirtmekte, Âşık Çelebi ve Âlî ise bu bilgileri nakletmektedir. Tezkirecilerin bu tarz bir şiir seçimi, fazla keyfî olmayıp bir olay ve belgeye dayandığından, yukarıda belirttiğimiz herhangi bir kümelmeden söz edilemez.

Bu bölümde dikkat çekici husus şudur ki Latîfî, Necâtî'nin Ahmedî ile olan münasebetine geniş yer vermiş ve diğer tezkirelerde bulunmayan orijinal örnekler seçmiştir:

Şöyle muhkem tutayın aşk ile ben yâr etegin
Ya elüm kat' ideler ya keseler yâr etegin
(Latîfî 1314: 329)

Ben üzümün suyun severin sûfî dânesin
Zîrâ kimi kızını sever kimi ânesin
(Latîfî 1314: 327)

Hasan Çelebi ise, Necâtî'nin çok sevilen ve Bâkî gibi büyük bir şair tarafından da nazîre yazılan aşağıda matla beytini verdiğimiz “*döne döne*” redifli gazelinin *beş beytini* de örnek vermiştir. Aşağıda matla beytini verdiğimiz bu şiirin XVI. yüzyılın diğer tezkirelerinde olmaması ilginçtir:

Çıktı eflâke derûnum şereri döne döne
Yandı kandîl-i sipihrün cigeri döne döne
(Kutluk 1989: 970)

2. Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Âlî'nin Necâtî'den Seçtiği Ortak Şiirler

Âşık Çelebi, Necâtî'nin hasta olup “...ogulların ve güyegüsün ü havâssın ihzâr eyler. Bu gazeli diyüp yazup ellerine virir. ‘Size ve şi’re vedâ’umdur deyü’ vedâ’ eyler. Ol gazel budur.” (Kılıç 2010/2: 854) diyerek, bu gazelin tamamını örnek olarak vermektedir:

Gazel

Bir dem iken devlet-i dünyâ bin dem sandılar
Bu fenâ gülzârınun ‘ıyşını âlem sandılar

Çâk çâk itmiş kara zülfünle Ka’be hırkasın
Jendeler giymişdür İbrâhîm Edhem sandılar

Ehl-i diller göricek âyînede tasvîrini
Bagrına basmış turur ‘İsâyı Meryem sandılar

Hasan Çelebi⁸ ise, Âşık Çelebi tarafından hikâyesi anlatılan bu gazelin *üç beytini* örnek olarak seçmiştir. Bu örnekte genel ve soyut olarak bir eser değil bizzat eser içindeki bir şiirin tanıtımı, şairin hayatından bazı kesitler verilerek, örnek olarak alınan şiirin yazılmasına sebep olan olay açıklanmıştır. Bu örnekte, genel ve soyut olarak eser değil, eser içindeki metnin tanıtımı ve yazılış amacı belirtildiğinden **üçüncü grupta** belirtilen bir kümelenmeye örnek teşkil edebilir.

Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Âlî'nin, Necâtî'den seçtiği ortak şiirlerden bir diğeri de şu beyittir⁹:

Hatt-ı rûh-ı yâr ehl-i mahabbet ecelidür
Gâfil yürüme aç gözünü gün gicelidür

3. Ahdî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Âlî'nin Zâtî'den Seçtiği Ortak Şiirler

Ahdî, Zâtî'yi "*Mezkurun eş'âr-ı âbdârı ziyâde bî-şümârdur bu gazel-i bî-bedel ile ihtisâr olundu.*" (Solmaz 2005: 304-307) sözleriyle övdükten sonra, aşağıdaki gazelin beş beytini de örnek vermiştir:

N'oldun inlersin felek hercâ'i cânânun mı var
Her makâmı seyr ider bir mâh-ı tâbânun mı var

Âşık Çelebi, Zâtî'den bahsederken, "...*Merhûmun aslâ Hayâlî ile yıldızı barışmazdı ve niçe kimesneler dîk-i afyonla ikisini bir kazana koyup kaynatsalar kanları birbirine karışmazdı... Hayâlî gerçi evâ'il-i hâlinde Zâtî'ye mu'tekid belki mukallid imiş hattâ Zâtî'nün bir gazelin tahmîs eylemişdür ki elân dîvân-ı Hayâlî'de mestûrdur andan gayrı şâiriin gazelin tahmîs itmemişdür matla'ı budur.*" (Kılıç (2010/2: 1587) diyerek, aynı şiiri "Matla-ı Zâtî" başlığıyla vermektedir.

Hasan Çelebi'nin¹⁰ seçtiği örneğin birinci mısraı, Ahdî ve Âşık Çelebi ile aynı, ikinci mısraı ise Zâtî'nin gazelinin ikinci beytinin ikinci mısraıdır:

N'oldun inlersin felek hercâyî cânânun mı var
Yohsa başı taşra bir serv-i hîrâmânun mı var

⁸ Hasan Çelebi tezkiresinden Necâtî için alınan örnekler, Sungurhan (2009: 326-357) den alınmıştır. Ayrıca bu örnekler için bk. Kutluk (1989: 969-972).

⁹ Bu tezkirelerden alınan örnekler için bk., Âşık Çelebi için, Kılıç (2010/2: 859); Hasan Çelebi için, Sungurhan (2009: 357); Âlî için, İsen (1994: 167).

¹⁰ Hasan Çelebi Tezkiresi'nden Zâtî için alınan örnekler, Sungurhan (2009: 315-324) ten alınmıştır. Ayrıca bk., Kutluk (1989: 372-393).

Yukarıdaki örnek şiir, nazire geleneği etrafında ortaya çıkan eser ya da şiirlerin tanıtımı ve değerlendirilmesidir. Bu kümelenme, **dördüncü** grup kümelenmeye örnek teşkil edebilir.

Bu örnek şiir dışında her üç tezkirecinin ortak seçtiği şiir örneği tespit edilememiştir. Ancak Âşık Çelebi ile Hasan Çelebi'nin Zâtî'den seçtiği başka şiirler mevcuttur.

Âşık Çelebi, “*Ni'met nâm bir dilber-i sîmîn-beden dellâk-ı çâlâke ta'aşşuk ve ustura-i 'ışk ile gayrdan kat'-ı ta'alluk itmüştür defâ'atle dimişdür ki beni ni'met Zâtî idi. Anun hakkında bu gazeli dimişdür.*” (Kılıç 2010/2: 1594) diyerek, verdiği bilgilerden sonra beş beytini örnek olarak tezkiresine aldığı gazeli, Hasan Çelebi de beş beyit olarak tezkiresine örnek olarak seçmiştir:

Ni'met dinürmüş adına bir hûb-ı ser-tirâş
Hüsn ü kemâl-i hulk ile indürdi halka bâş

Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi aşağıdaki şiirin dört beytini de örnek vermiştir¹¹:

Göriccek hüsnün inân-ı ihtiyâr elden gider
Tîg-i hışmı lutf it ey çâpük-süvâr elden gider

Âşık Çelebi'nin Zâtî'den iki beyit olarak seçtiği aşağıdaki gazelin bir beytini, Hasan Çelebi de örnek olarak tezkiresine almıştır:

Eli altında olma kimsenün hâtem gibi ey yâr
Kimesne dimeye tâ kim gözün üstinde kaşun var

Eyü adı kazan dünyâda kâmillerle hem-dem ol
Seni mum ile tâ kim okıyalar hatt-ı hâtemvâr

Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi'nin seçtiği ortak şiirlerde, Âşık Çelebi'nin bazı şiirleri bilgiye dayandırdığı, Hasan Çelebi'nin ise böyle bir yola başvurmadığı görülmektedir. Her iki tezkirecinin örnek olarak sunduğu şiirlerdeki beyit sayıları dikkate alındığında Hasan Çelebi'nin seçtiği şiirlerin beyit sayıları, ya Âşık Çelebi'nin seçtiği şiirlerin beyit sayılarıyla aynı ya da az olduğu görülmektedir. Bu husus Hasan Çelebi'nin bazı şiirlerin seçiminde Âşık Çelebi'den etkilendiğini göstermektedir.

4. Hasan Çelebi ve Beyânî'nin Necâtî'den Seçtiği Ortak Şiirler

Hasan Çelebi Necâtî için, “*Tarz-ı gazelde cihânun vahîdi ve tavr-ı meselde zemânun ferîdi olduğına merhûm vâlidün bu kelâmı şâhiddür.*”

¹¹ Âşık Çelebi tezkiresi için bk. Kılıç (2010/2: 1591), Kınalızâde Hasan Çelebi için bk. Sungurhan (2009: 322).

(Sungurhan 2009: 328) diyerek aşağıdaki beyti örnek gösterirken, Beyânî¹², hemen hemen aynı ifadelerle Necâtî'yi överek “*Tarz-ı gazelde cihânun ferîdi îrâd-ı darb-ı meselde devrânun vâhididir. Kınalızâde Alî dimişdür.*” (Sungurhan 2008: 205) sözleriyle överek aynı şiiri örnek göstermiştir:

Haşredek her şâ'ir ü kâmil dise şî'r ü gazel
Gelmiye kimse Necâtî gibi mâhir fi'l-mesel

Hasan Çelebi, Necâtî'nin Sultan Mehmet Han'a sunduğu kaside ile onun iltifatına mazhar olduğunu, “*Fâtih-i şehri-i mezbûr Sultân Mehemed Hâna bu kasîde-i şitâ'iyeyi virüp mazhar-ı eltâf u in'âm 'âmî olmışdur.*” (Sungurhan 2009: 349) sözleriyle bu kasidenin altı beytini örnek olarak vermiş; Beyânî ise, hemen hemen aynı bilgileri tekrarlayıp “*...Sultân Mehemed Hâna bu kasîde-i şitâ'iyeyi virüp mazhar-ı eltâf-ı bî-girânı olup...*” (Sungurhan 2008: 205) diyerek, aynı kasidenin iki beytini örnek göstermiştir:

Oldı çünkim melah-ı berf-i hevâdan nâzil
Mezra'-ı sebz-i tarabdan gönül umma hâsıl

Üştur-ı mest gibi saçdı kefin yire sehâb
Bağladı kâfile-i 'işret ü şâdî mahmil

Hasan Çelebi, Necâtî'nin Sultan Mehmet Han'a kasîde-i bahâriyye sunarak tekrar ihsanına mazhar olduğunu belirtip bu kasidenin sekiz beytini örnek göstermiş; Beyânî ise, aynı bilgileri değişik ifadelerle sunarak bu kasidenin bir beytini tezkiresine seçmiştir:

Handân ider cihâmı yine fasl-ı nevbahâr
Nite ki cân-ı âşık-ı gamgîni vasl-ı yâr

Beyânî'nin Necâtî için Hasan Çelebi'den seçtiği diğer ortak şiirler ise şunlardır:

Hasan Çelebi¹³ aşağıdaki kasidenin **sekiz** beytini örnek verirken; Beyânî¹⁴ aynı kasidenin **iki** beytini örnek vermiştir:

Bir dün ki kılmış idi cemâline âftâb
Müşgîn gülâlesin gicenin anberîn nikâb

.....

¹² Beyânî'den Necâtî için alınan örnekler, Sungurhan (2008: 204-207) den alınmıştır. Ayrıca bk. Kutluk (1997: 275-279).

¹³ Bu şiirin tamamı için bk. Sungurhan (2009: 351); Kutluk (1989: 372-393).

¹⁴ Bk. Sungurhan (2008: 205); Kutluk (1997: 275-279).

Sayyâd-ı çarh zâg-ı şebi kılmaga şikâr
Şekl-i hilâli kılmış idi çengâl-i ‘ukâb

Bu başlık altında verilebilecek diğer ortak şiirler ise şunlardır:

Hasan Çelebi¹⁵ ve Beyânî'nin¹⁶ Sultan Bâyezîd Hân'm şehzâdesi Sultân Mahmûd'un ölümü üzerine Necâtî'nin yazdığı mersiye'nin matla beyitleri ortak şiir örneği olarak verilmiştir:

Dünyâ evi meşakkat u renc ü ‘anâ imiş
Sahn-ı safâ didükleri mâtem-serâ imiş

Sünbül saçından hâtırımız ‘âtır olmadı
Gül-ruhların bizümle iki gün bir olmadı

Bu başlık altındaki örnekler Beyânî'nin, incelediğimiz iki şair için -Zâtî bir sonraki maddede gösterilecek- bütün şiir örneklerini Hasan Çelebi'den aldığını göstermektedir. Beyânî'nin tezkiresinde olup, Hasan Çelebi Tezkiresi'nde olmayan hiçbir şiir örneği yoktur. Hatta Beyânî, Hasan Çelebi'nin daha fazla sayıda verdiği şiir örneklerinin bir veya birkaç beytini tezkiresine almıştır. Beyânî tezkiresi, girişte de belirttiğimiz gibi “*Hasan Çelebi Tezkiresi'ni bir dostundan ödünç aldığını ve fazla vakit olmadığı için özetleyerek sadece meşhur şairleri seçtiğini*” (Kutluk 1997: 25) beyan etmektedir. Böylece Beyânî'nin, şiir örneklerini de Hasan Çelebi'nin tezkiresinden kısaltarak aldığı örneklerden de anlaşılmaktadır.

5. Latîfi, Ahdî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi, Beyânî ve Âlî'nin Zâtî'den Seçtiği Ortak Şiirler

Bu bölümde Latîfi, Ahdî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Beyânî'nin ortak şiirleri değerlendirilmiştir. Daha önceki bölümlerde, Âşık Çelebi ile Hasan Çelebi'nin; Hasan Çelebi ile Beyânî'nin ortak şiirleri incelenerek bazı tespitlerde bulunmuştuk. Altı tezkirecinin de Zâtî'den aynı beyitleri örnek olarak vermeleri ilginçtir.

Latîfi'nin¹⁷, Zâtî'den seçtiği aşağıdaki matla, daha sonraki beş tezkireci tarafından da seçilmiştir. Ahdî de aynı beyti tezkiresine almıştır.¹⁸

Düşdüm nişân-ı pâ-y-ı seg-i dilber üstine
Ol gonca gördi didi yüzün güller üstine

¹⁵ Bk. Sungurhan (2009: 354-355); Kutluk (1989: 372-393).

¹⁶ Bk. Sungurhan (2008: 206-207); Kutluk (1997: 275-279).

¹⁷ Latîfi'nin tezkiresinden Zâtî için alınan örnek şiirler, Latîfi (1314: 156-161); Canım (2000: 262-267)'den alınmıştır.

¹⁸ Ahdî'nin Zâtî'den aldığı şiir örneği için bk. Solmaz (2005: 304-307).

Âşık Çelebi ise, aynı matlayı tezkiresine alma sebebini, “*Kendüm kendüye bir gün sorup ‘gâyet eyü matlalarınız kankısıdur’ didiüm bu iki matla’ı okıdı.*” (Kılıç 2010/2: 1590) diyerek, Zâtî’nin kendi dilinden bu iki matlaı dinlediğini beyan etmektedir:

Düşdüm nişân-ı pây-ı seg-i dilber üstine
Ol gonca güldi dedi yüzün güller üstüne

Rakîb-i zag elinden bir tezer-i şîvekâr aldum
Dahı ben şahbâz-ı ‘ışk olaldan bir şikâr aldum

Hasan Çelebi aynı matlaları örnek olarak almış ancak alış sebebini, “*Âşık Çelebi kendüden â’lâ şî’rinüz kangısıdur didiükde bu matla’ı okıdı deyü hikâyet ider.*” (Sungurhan 2009: 332) diyerek, seçtiği örneği Âşık Çelebi’nin verdiği bilgiye dayandırmaktadır.

Beyânî¹⁹ de aynı bilgi ve beyitleri tekrarlamıştır: “*Âşık Çelebi kendüden gâyetle makbûlinüz kangı beytinüzdür deyü suâl itdiükde bu beyti okımuşlardır.*” (Sungurhan 2008: 68-69).

Âlî ise, “*...Ve kendi üzre matlaı dahi mergûb ve bî-hemtâdur*” (İsen 1994: 218) diyerek, Âşık Çelebi’nin tezkiresine aldığı iki matlaı tezkiresine almıştır.

Yukarıdaki Zâtî’den alınan örnek şiirde Âşık Çelebi, tezkiresine aldığı matlaları bizzat şairden dinleyerek almıştır. Yani Zâtî, en güzel iki matlaını Âşık Çelebi’ye söylemiş ve bunu tezkiresine kaydetmiştir. Hasan Çelebi ve Beyânî ise bu olayı naklederek, Âlî ise böyle bir hâdiseden bahsetmeden iki matlaı örnek olarak tezkirelerine almışlardır. Bu seçimde ilginç olan ise Latîfî’nin daha önceden bu matlalardan birini tezkiresine almasıdır. Bu husus, onun şiir seçimindeki zevkini ve hassasiyetini göstermektedir. İncelediğimiz tezkirecilerin bu örnekteki şiir seçimlerine etki eden faktör şöyledir:

Latîfî, Zâtî’nin bu şiirini beğenerek seçmiş, Âşık Çelebi bir olaya dayandırmış yani şairden dinlemiş, Hasan Çelebi ve Beyânî, Âşık Çelebi’nin verdiği bilgiyi tekrarlamış, Âlî ise “*mergûb u bî-hemtâ*” (herkesçe sevilen, rağbet edilen ve eşsiz güzellikte) şeklinde nitelendirilmiştir. Bu örnekle şairin eseri içindeki *bir metnin tanutulması* ve *şiirin değerinin ortaya konulması* amaçlanmıştır.

XVI. yüzyılda beş tezkirecinin de Zâtî’den ortak olarak seçtiği bir diğer şiir de aşağıdaki örnektir. Latîfî, Zâtî hakkında, “*...Ve bu şî’r-i mu’ciz-şîâr dahı ol serv-i bostân-ı risâlet ve ol gül-i gülistân-ı nübüvvet*

¹⁹ Beyânî’den Zâtî için alınan örnekler, Sungurhan (2008: 68-69)’dan alınmıştır. Ayrıca bk. Kutluk (1997: 95).

hakkında vâki' olmuşdur."²⁰ (Canım 2000: 264) diyerek, aşağıdaki matla örnek vermiştir. Ahdî de herhangi bir bilgi vermeden aynı örneği tezkiresine almıştır:

Kâmetün ey bûstân-ı lâ-mekân pîrâyesi
Nûrdan bir servdür düşmez zemîne sâyesi
(Solmaz 2005: 305)

Âşık Çelebi, bu şiirin bir terci-bend olduğunu, “*Evvelâ na'tda bu tercî' bendi ki bir bendi budur.*” (Kılıç 2010/2: 1589-1590) diyerek, birinci bendin tamamını örnek olarak tezkiresine almıştır. Hasan Çelebi, tezkiresine aldığı bu şiirin bir na't olduğunu “...*Medh-i seyyîd-i kâinâtda bu gâyetde hûbdur. İnşâ'allâhu Te'âlâ sebeb-i magfiretdür.*” (Sungurhan 2009: 324) diyerek dört beytini örnek olarak vermiş, Beyânî aynı şiirden bir beyit örnek seçmiştir. Âlî ise, *Hülâsa-i kelâm bu tercî'-i mükemmel hadd-i zâtında bir kitâba bedel güftâr-ı rûh-efzâdur.*” (İsen 1994: 217) diyerek, bu terci-bendin önce altı beytini, sonra diğer bendlerin matla beyitlerinden birer beytini *Na't-ı Rasûl* başlığıyla örnek vermiştir.

Yukarıdaki örneklerden hareketle, Âşık Çelebi'nin şiir seçiminde özen gösterdiğini ve seçici davrandığını söyleyebiliriz. Ayrıca onun tezkiresinde hem örnek şiirlerin çeşitliliği fazla hem de şiirlerden seçilen beyitlerin sayıları, diğer tezkirelere nazaran daha çoktur. Bu örnekler, Hasan Çelebi'nin bazı şiir örneklerini Âşık Çelebi'den aldığını düşündürmekte; Âlî'nin daha nicel ve nitel seçimler yaptığını göstermektedir. Bir önceki örnekte de vurgulandığı üzere, Latîfî'nin örnek olarak seçtiği aşağıdaki beyit;

Düşdüm nişân-ı pây-ı seg-i dilber üstine
Ol gonca gördü dedi yüzün güller üstine

onun şiir seçimindeki hassasiyetini ve şiir zevkinin büyüklüğünü göstermektedir. Çünkü bu beyit, Âşık Çelebi'nin naklettiğine göre, Zâtî'nin en sevdiği matlalardan olup, şair tarafından Âşık Çelebi'ye okunmuştur. Şairlere ve onların şiirlerine “*değeri kadar yer vermesi ve ölçülü davranması*” *Latîfî Tezkiresi*'nin bir diğer özelliği olarak zikredilebilir.

Sonuç

Bu sınırlı çalışma ile XVI. yüzyıl tezkirecilerinin Necâtî ve Zâtî'den seçtikleri örnekler incelendiğinde şu hususlar dikkati çekmektedir:

Sehî Bey'in tezkiresi, Anadolu sahasında yazılmış ilk tezkire olduğundan -*Garîbî*'nin tezkiresi hariç- bazı şairler ve onların eserleri hakkın-

²⁰ “Bu matla peygamberlik bahçesinin servisi ve nebîlik bahçesinin gülü hakkında söylenmiştir.” (İsen 1999: 481).

da önemli bilgileri ihtiva etmektedir. Sehî, şiir örnekleri açısından çok seçici olmamakla birlikte, diğer tezkirecilerin ulaşamadığı bazı eserlerden örnek şiirler vermiştir. Bu temel bilgiler ve örnekler, Sehî'den sonra yetişen tezkireciler tarafından bazen kaynak gösterilerek kullanılmıştır. Sehî, Necâtî'nin 6 farklı şiirinden 12 beyit, Zâtî'nin 3 farklı şiirinden 4 beyit örnek vermiştir.

Latîfî'nin seçtiği şiirler -her ne kadar tezkire bazı açılardan eleştirilse de- onun şiir seçiminde hassas davrandığını, orijinal ve iyi bir şiir zevkine sahip olduğunu göstermektedir. Bu yüzyıl tezkireleri içinde birçok şiir örneği sadece Latîfî'de mevcuttur. Latîfî, Necâtî'nin 21 farklı şiirinden 32 beyit, Zâtî'nin 22 farklı şiirinden 32 beyit örnek vermiştir.

Âşık Çelebi, şairler hakkında vakıf olduğu bilgilerin neredeyse tamamını vermiş ve şairlerin çok sayıda şiirinden örnek seçmiştir. Yani Âşık Çelebi'nin seçtiği şiir örnekleri, hem çok çeşitli hem de şiirlerin beyit sayıları diğer tezkirelere nazaran daha çoktur. Ayrıca Âşık Çelebi, şiir seçimlerinde de özen göstermiştir. Âşık Çelebi, Necâtî'nin 29 farklı şiirinden 57 beyit, Zâtî'nin 56 farklı şiirinden toplam 122 beyit ve 3 mısra örnek vermiştir.

Hasan Çelebi, şiir seçimlerinde daha bütüncül davranmış, genellikle bir gazelin tamamını örnek olarak tezkiresine almıştır. Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi'nin seçtiği ortak şiirlerde, Âşık Çelebi'nin bazı şiirleri bilgiye dayandırdığı, Hasan Çelebi'nin ise zaman zaman böyle bir yola başvurduğu görülmektedir. Her iki tezkirecinin örnek olarak sunduğu şiirlerdeki beyit sayıları dikkate alındığında, Hasan Çelebi'nin seçtiği şiirlerin beyit sayıları, ya Âşık Çelebi'nin seçtiği şiirlerin beyit sayılarıyla aynı ya daha azdır. Bu husus Hasan Çelebi'nin bazı şiirlerin seçiminde, Âşık Çelebi'den etkilendiğini göstermektedir. Ancak yüzyıl tezkireleri içinde sadece Hasan Çelebi tezkiresinde olup diğer tezkirelerde olmayan şiir örnekleri de vardır. Hasan Çelebi, Necâtî'nin 23 farklı şiirinden 68 beyit ve 3 mısra, Zâtî'nin ise 21 farklı şiirinden 29 beyit ve 2 mısra örnek vermiştir.

Beyânî'nin tezkiresinde, Hasan Çelebi tezkiresinde olmayan hiçbir şiir örneği yoktur. Bu husus Beyânî'nin şairler hakkında verdiği bilgileri ve seçtiği şiir örneklerini, Hasan Çelebi'nin tezkiresinden aldığı açıkça göstermektedir. Beyânî, Necâtî'nin 7 farklı şiirinden 14 beyit, Zâtî'nin 3 farklı şiirinden 3 beyit ve 2 mısra örnek vermiştir.

Âlî ise, "*XVI. yüzyılda kendinden önce yazılmış olan bütün tezkireleri (Beyânî'ninki hariç) görmüş*" (İsen 1994: 24) olmasına rağmen, şiir seçimlerinde özgün davranmış, şairin hayatı, eserleri ve ölümü gibi bilgilere dayanmayan ve diğer tezkirelerde bulunan şiirleri tezkiresine alması, daha orijinal bir seçim yapmıştır. Âlî, Necâtî'nin 11 farklı şiirinden

22 beyit, Zâtî'nin 10 farklı şiirinden 17 beyit örnek vermiştir. Âlî, şiir seçimlerinde mutedil davranmakla birlikte, Ahmet Paşa'dan çok geniş malumat vermesine rağmen, ondan bir beyit örnek vermesi ilginçtir.

KAYNAKÇA

- CANIM, Rıdvan (2000), *Latîf Tezkiretü's-şuara ve Tabsıratu'n-Nüzemâ*, AKM Yayınları, Ankara.
- COŞKUN, Menderes (2005/1), "Divan Şairlerinin Birbirleriyle İlgili Manzum Değerlendirmeleri", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 13, İstanbul, s. 87-128.
- COŞKUN, Menderes (2005/2), "Türk Divan Şairlerinin Birbirlerini Değerlendirme Tarzları", *Osmanlı Araştırmaları/The Journal of Ottoman Studies XXVI*, İstanbul, s. 163-174.
- ÇAPAN, Pervin (2005), "18. YY. Tezkirelerinde Örneklenen Muamma ve Lugazlar", *Osmanlı Araştırmaları, XXVI (The Journal Of Otoman Studies XXVI), Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan-II*, İstanbul, s. 205-222.
- ÇAPAN, Pervin (2009), "Bir Üslup Unsuru Olarak Safâyî Tezkiresi'nde Örnek Verme İşlemi", *İstanbul Kültür üniversitesi, Uluslar Arası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi, 27-28 Ağustos 2007, Bildiriler*, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s. 99-120.
- Edirneli Sehî, *Tezkire-i Sehî*, İstanbul 1325.
- İPEKTEN, Halûk (1991), *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'ara Tezkireleri*, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Erzurum.
- İSEN, Mustafa (1994), *Kühü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, AKM Yayınları, Ankara.
- İSEN, Mustafa (1998), *Sehî Bey Tekiresi Heşt Behişt*, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- İSEN, Mustafa (1999), *Latîfî Tekiresi*, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- İSEN, Mustafa-vd., (2002), *Şair Tezkireleri, [Dr. Halûk İpekten]*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- İSEN, Mustafa (2010), *Tezkireden Biyografiye*, Kapı Yay., İstanbul.
- KILIÇ, Filiz (1998), *XVII. Yüzyıl Tezkirelerinde Şair ve Eser Üzerine Değerlendirmeler*, Akçağ Yayınevi, Ankara.
- KILIÇ, Filiz (2010/1), "Edebiyat Tarihimizin Vazgeçilmez Kaynakları: Şair Tezkireleri", www.kulturturizm.gov.tr (son erişim tarihi 20.10.2010).
- KILIÇ, Filiz (2010/2), *Âşık Çelebi Meşâ'irü's-Şu'arâ İnceleme-Metin*, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, C. 2-3, İstanbul.
- KUTLUK, İbrahim (1989), *Kınalızade Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şuarâ, C. I-II*, TTK Yayınları, Ankara.
- KUTLUK, İbrahim (1997), *Beyâni Mustafa Bin Cârullah Tezkiretü's-şuarâ*, TTK Yayınları, Ankara.
- LATÎFÎ, Abdüllatîf, *Tezkire-i Latîfî*, Dersaadet İkdâm Matbaası 1314.

- SOLMAZ, Süleyman (2005), *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme Metin)*, AKMB Yayınları, Ankara.
- SUNGURHAN-EYDURAN, Aysun (2008), *Beyânî Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, KB Yayınları, Ankara. www.kulturturizm.gov.tr (son erişim tarihi 20.11.2010).
- SUNGURHAN-EYDURAN, Aysun (2009), *Kınaltızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, KB Yayınları, Ankara. www.kulturturizm.gov.tr (son erişim tarihi 20.11.2010).
- TOLASA, Harun (1980), "Şair Tezkirelerinde Örnek Verme İşlemi", *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi I*, İzmir, ss. s. 199-230.
- TOLASA, Harun (1982), "Divan Şairlerinin Kendi Şiirleri Üzerine Düşünce ve Değerlendirmeleri", *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Araştırma Dergisi*, S. 1, İzmir, s. 15-46.
- TOLASA, Harun (2002), *Sehî Latîfî Âşık Çelebi Tezkirlerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*, Akçağ Yayınevi, Ankara.